

Gradivo za povijest istočnog Jadrana u ranom novom vijeku, sv. II: Spisi zadarskog bilježnika Antonija Calogere (1768. – 1770.) / Fontes spectantes historiam Adriaticam orientalis priscae aetatis recentioris, vol. II: Acta notarii iadrensis Antonii Calogera (1768-1770). Prepisali i uredili Juraj Balić, Lovorka Čoralčić i Filip Novosel, kazala izradili Juraj Balić, Maja Katušić i Filip Novosel, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti: *Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium*, vol. 58, Zagreb, 2018., 480 str.

Knjiga čiji ću sadržaj i značaj nastojati predstaviti u tekstu koji slijedi nastavak je napora istraživačkog tima koji je u istom sastavu 2014. godine objavio prvi svezak (transkribiranih) izvornih spisa zadarskog bilježnika Antonija Calogere koji je u metropoli mletačke dvojne provincije Dalmacije i Albanije djelovao u posljednjim desetljećima postojanja Mletačke Republike, a koji se danas čuvaju u Državnom arhivu u Zadru. Djelo je nastalo u okviru dva znanstveno-istraživačka projekta Hrvatske zaklade za znanost: „Izvori, pomagala i studije za hrvatsku povijest od srednjeg vijeka do kraja dugog 19. stoljeća“ (Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, šifra: 6547) i „Vojnički život i slike ratnika u hrvatskom pograničju od 16. stoljeća do 1918.“ (Hrvatski institut za povijest, šifra: 3675).

Prema pisanju samih priređivača, čitav je pothvat prije nekoliko godina otpočeo jer su držali da je „povijest istočnoga Jadrana u ranome novome vijeku, posebice u 17. i 18. stoljeću, rijetko i zasigurno nedovoljno – s obzirom na mogućnosti koje pruža obilje gradiva – predmet istraživačke pažnje hrvatske historiografije“, a razloge tomu vidjeli su „u činjenici da upravo za to razdoblje gotovo i ne posjedujemo objavljene zbirke izvornoga arhivskoga gradiva“ (J. Balić et alli, *Gradivo za povijest istočnog Jadrana u ranom novom vijeku, sv. I: Spisi zadarskog bilježnika Antonija Calogere (1768. – 1770.)*, 2014., 5). Stanje je, kako su naglasili, u usporedbi sa srednjovjekovnim razdobljem obrnuto razmjerno količini raspoloživog arhivskog gradiva. Cilj je ove, prema riječima autora, kao uostalom i prve knjige spomenutih bilježničkih spisa, poticanje istraživačke pozornosti na istočnojadransku povijest u ranom novovjekovlju. Dakako, arhivske institucije koje su im pritom morale služiti kao polazišna osnova su *Archivio di Stato di Venezia* (sa spisima nastalim djelovanjem poglavito središnje državne administracije) i Državni arhiv u Zadru (poglavito sa spisima provincijske administracije). Za početak ovog važnog i, sudeći prema dosadašnjim rezultatima, odlično osmišljenog i organiziranog pothvata priređivači su odabrali zadarski arhiv.

Antonio Calogera bio je javni bilježnik u Zadru u razdoblju od 1768. do 1772. godine (priređivači pretpostavljaju da je bio grčkog podrijetla). Živio je u

zadarskoj četvrti sv. Frane, a u istoimenoj je crkvi i pokopan. Preminuo je u lipnju 1772. godine u dobi od oko četrdeset godina. Njegov prvi datirani bilježnički spis nosi nadnevak 2. veljače 1768. godine, a posljednji 10. lipnja 1772.

Spisi Antonija Calogere broje ukupno tri svežnja, odnosno buste. U prvoj busti sadržani su instrumenti (*Atti*) podijeljeni u dva podsvežnja (*Fascicolo primo* i *Fascicolo secondo*). Spisi iz prvog podsvežnja objavljeni su 2014. godine u spomenutom prvoj knjizi serije „Gradivo za povijest istočnog Jadrana u ranom novom vijeku“, dok sadržaj ove knjige čine Calogerin drugi podsvežanj (*Fascicolo secondo*) s dva protokola: u *Protocollo terzo* prvi je spis datiran na 12. lipnja 1770., a završni na 14. srpnja 1771. (fol. 1r-150v), dočim je četvrti i radi bilježnikove smrti nedovršeni protokol započeo nadnevkom 14. srpnja 1771. i završio 10. lipnja 1772. (fol. 1r-147v). Treći protokol sadrži 161 dokument, a četvrti 156 dokumenata.

Sadržaj knjige čine: „Uvodne napomene“ (str. 5 – 27) čiji je puni tekst preveden na engleski i talijanski jezik, a osim općenitih napomena autori donose i korisnu raščlambu Calogerinih spisa prema njihovom sadržaju (vrsti pravnih spisa); slijede transkribirani spisi „Atti: Protocollo terzo“ (str. 27 – 227) i „Atti: Protocollo quarto“ (str. 229 – 430) te tri odlično sastavljena i, za ovu vrstu djela, nezaobilazna kazala od kojih je prvo „Kazalo osobnih imena“ (str. 431 – 461), „Kazalo mjesta“ (str. 463 – 467), te „Kazalo stvari“ (str. 469 – 476).

Raznolikošću sadržaja transkribiranih dokumenata knjiga „Gradivo za povijest istočnog Jadrana u ranom novom vijeku, sv. II: Spisi zadarskog bilježnika Antonija Calogere (1768. - 1770.)“, a poglavito u kombinaciji s ranije objavljenim prvim sveskom, nudi bogatstvo informacija o društvenom životu Zadra, glavnog grada mletačke dvojne provincije Dalmacije i Albanije u drugoj polovici 18. stoljeća, te će stoga služiti kao nezaobilazno vrelo brojnim istraživačima – dakako, ponajprije povjesničarima – ranonovovjekovne povijesti Dalmacije.

Nikola Markulin

